

פריעת בעל חוב מצוה ועושה

מנחת חינוך (רכח, ד) - ותמיה לי דמיניה דידיה בודאי כופין דעובר אלא תעשה ובלאו בודאי כופין יותר מעשה כמבואר בראשונים ואחרונים דבעשה אין צריך לבזבז יותר מחומש ועל עבירות הלאו כל הונו יתן אם לא בפיקוח נפש, אם כן כאן כפינן שלא לעבור אלא תעשה.

דברי יחזקאל (נא, ב) - הלאו נאמר רק כשאין בדעתו לשלם חובו, אבל אם בדעתו לשלם לאחר זמן עובר רק אעשה.

פרי עץ חיים (בכורים סי' נג) - בשו"ת באר יצחק... דבעל חוב נוטל ספר תורה בחובו, וקשה דמאי אולמיה מצות פריעת בעל חוב ממצות עשה של כתיבת ספר תורה... לדברי הרמב"ם לוח שלא פרע חובו עובר אף בלא תעשה ולפי זה י"ל דעדיף מצות פריעת בעל חוב ממצות כתיבת ספר תורה.

לא תעשוק בעכו"ם

שלחן ערוך (חושן משפט שנט, א) - אסור לגזול או לעשוק אפילו כל שהוא בין מישראל בין מעכו"ם.
שלחן ערוך (חושן משפט שמת, ב) - כל הגונב אפילו שוה פרוטה עובר על לאו דלא תגנובו וחייב לשלם אחד הגונב ממון ישראל או הגונב ממון של עכו"ם.

כסף משנה (הל' גזילה א, א) - יש לתמוה על זה שכתב שאסור לעשוק דהא קרא לא-תעשוק אַת-רַעַךְ כתיב דמשמע לאפוקי גוי... ודייק רבינו לכתוב אסור לגזול או לעשוק ולא כתב שעובר עליו בלא תעשה לומר שאין אסור זה מן התורה.
ש"ך (שנט, ב) - ומדברי הרמב"ם ריש הל' גנבה שהעתיק המחבר לעיל ר"ס שמ"ח לא משמע כן, וכן כתב מהרש"ל פרק הגזול שמדברי הרמב"ם אלו וסמ"ג משמע שאסור מן התורה מיהו לענין דינא הכריע מהרש"ל שם כפירש"י בסנהדרין דאינו אלא מדרבנן.

שלחן ערוך הרב (ז, ד) - ולא זה אינו אלא בישראל אבל לא בנכרי שנאמר רַעַךְ, והוא שאין חילול השם בדבר.

חכם צבי (סי' כו) - אף דליכא לאו דלא תעשוק מכל מקום איכא איסורא דוְאֶכְלֶתְ אֶת-פֶּלֶה־הָעַמִּים או מדאיצטריך קרא למישרי אבידתו שמע מינה שאף עושקו אסור. [וע"ע שו"ת חוט המשולש סי' יד].

מנחת חינוך (רכח, ד) - נראה לי לרש"י כתובות שם ד"ה פריעת שפירש פריעת בעל חוב מצוה מחמת הין שלך יהיה צדק ולא שלך יהיה צדק, אם כן הפקעת הלוואה דגוי גם כן אסורה מן התורה לא מחמת הלאו דעושק דרַעַךְ כתיב כמו שכתב הכסף משנה, אלא מחמת העשה.

קושיא מהפקעת הלוואה

כסף משנה - ועוד קשה דאמרינן בפרק הגזול ומאכיל (ק"ג): דהפקעת הלוואה מותר ועושק היינו הפקעת הלוואה... וי"ל שרבינו סובר כדפירש"י הפקעת הלוואה שאין גזול ממש שרי כי ליכא חלול השם כגון היכא דטען לירוש נתתיה לאבך ומת דלא ידע הגוי בהדיא דקא משקר.

שו"ת חוט המשולש (סי' יד) - הפקעת הלוואה דהכא מיירי שלא בא ממון הכותי לידו בתורת חוב והלוואה על מנת להחזיר ממון לידו אלא שיש לכותי עליו חוב ממקום אחר דומיא דמכס דחייב הוא לכותי ששכר המכס שלא בא ממון הכותי לידו או דומיא דעבד עברי למאי דס"ד דאין גופו קנוי, דאף על גב דבא ממון העובד כוכבים לידו מכל מקום לא בא לידו דרך חוב להתחייב בחזרת הממון אלא שבא לידו דרך מקח שקנה אותו למעשה ידיו וכל זה אינו בכלל עושק, דעושק לא מקרי אלא שבא ממון לידו בתורת חיוב חזרה לבעלים או בעושק שכר שכיר דמה שמשתכר אצלו הוא כאלו בא ממנו לידו בחיוב להחזיר לו... ובכי האי גונא דוקא הוא דאמר רבי עקיבא שאסור מפני קדוש השם בלבד.

קצות החושן (קכח, ג) - ודאי דין ממש הוא שחייב לפרוע כמו לישראל וכמו שכתבו הרמב"ם ושלחן ערוך בסימן שנ"ט אסור לגזול או לעשוק... והא דהפקעת הלוואה מותר כתב רש"י פרק הגזול היכא דטען ליה לירוש נתתי לאבך ומת דלא ידע ע"ש אבל היכא דמכיר ויודע בחובו אסור לעשוק אפילו כל שהוא.

חוט המשולש (גר"ח סי' יז) - עושקו והפקעת הלוואה תרי מילי נינהו, עושקו מקרי כמ"ש הרמב"ם שהפקיע חובו באלמות... או בטענת שקר הידוע שקרו... ומה שלא היה ידוע לו בבירור אלא שתבעו בטענת ספק כגון במוכס אנס ככה"ג מקרן הפקעת הלוואה. [וע"ע אבן העזל (גזילה א, ב)].

שער משפט (קכח, ב) - הכא שידוע שיכול ישראל הלוה להשמט את עצמו מהעכו"ם בטענת אין לי והעכו"ם יתפייס בזה דבזה אין איסור דאל-תאמר לרַעַךְ לָךְ וְשׂוֹב וּמָחָר אֶתְּךָ וְיָשׁ אֶתְּךָ, כתיב ועכו"ם לאו בכלל רעך הוא.